

Prosjekt Førre Var i Askøy kommune

Sluttrapport

**Å ha en tilgjengelig
og egnet bolig vil kunne
bidra til en aktiv og
meningsfull alderdom**

Vær «Førre Var»

1.Sammendrag

Gjennom prosjekt «Føre Var» ønsket Askøy kommune å utvikle nye måter for å øke bruken av startlån til tilpasning av eksisterende boliger for eldre. Dette for at de som ønsker skal få muligheten til å bo selvstendig og i trygge omgivelser i egen, tilpasset bolig. Prosjektet er i tråd med nasjonale føringer og støtter opp under eldreboligprogrammet som er en del av Bo trygt hjemme reformen.

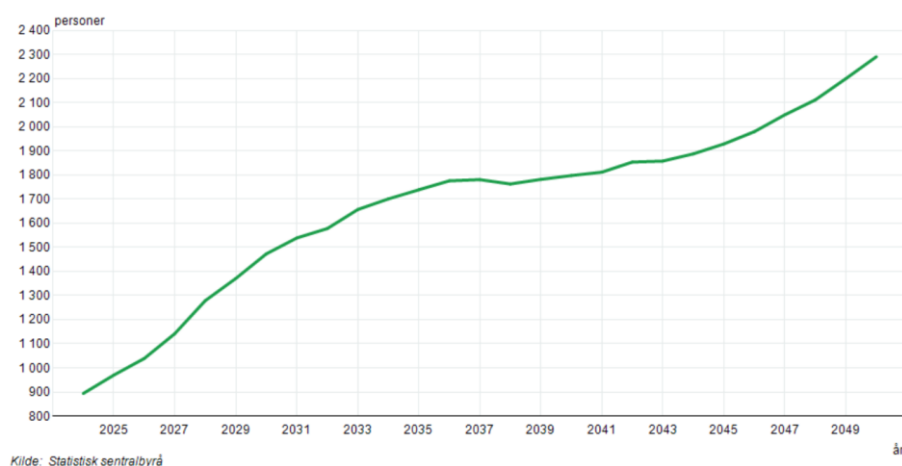
Gjennom prosjektperioden har Askøy kommune jobbet målrettet med informasjon ut mot målgruppen. Vi har blant annet utarbeidet brosjyremateriell, deltatt på seniorsamlinger, spilt inn podkast og hatt oppslag i lokalavisen.

Prosjektet er forankret i kommunaldirektørens ledergruppe, og understøtter målsetninger og tiltak i gjeldene Boligsosial handlingsplan for Askøy kommune.

2.Bakgrunn for prosjektet

Befolkningsmessig har Askøy inntil nylig vært en vekstkommune med stor tilflytning av unge, og barnefamilier. Dette medfører at de demografiske endringene knyttet til en aldrende befolkning lokalt vil inntre noe senere enn landsgjennomsnittet. Som omegnskommune til Bergen har Askøy kommune dessuten en typisk rural boligstruktur med 80 % eneboliger og tomannsboliger som i liten grad har universell utforming eller er tilpasset en aldrende befolkning. Ifølge prognoser fra statistisk sentralbyrå (SSB) vil Askøy kommune ha mer enn en dobling av innbyggere som er over 80 år innen 2040

14288: Framskrevet folkemengde 1. januar, etter år. Askøy, 80-89 år, Hovedalternativet (MMMM).

Samlet sett gir dette kommunen både en utfordring og et handlingsrom for å utvikle og iverksette effektive tiltak som sørger for at eksisterende boligmasse blir tilpasset til et endrede behov for utforming slik at eldre blir i stand til å bli boende i egne egnede hjem. En slik utvikling vil både understøtte innbyggernes ønsker om å bo hjemme lengst mulig i kjente og trygge omgivelser, og redusere behovet for utbygging av kommunale institusjonsplasser.

Agenda Kaupang har utarbeidet en rapport på oppdrag fra kommunal- og moderniseringsdepartementet. Funn fra rapporten indikerer at utbedring av fysiske hindre i private boliger kan gi redusert ressursbruk for pleie- og omsorgstjenestene i 30 % av boligene hjemmetjenesten besøker. Det vil være rom for besparelser og tiltak kan også utsette behovet for flytting og gi økt livskvalitet til for den enkelte bruker og deres pårørende.

Askøy kommune har i dag en Boligrådgivningsgruppe som er dedikert til tilpasningssaker. Boligrådgivningsgruppen består av deltakere fra Boligkontoret, ergoterapeuter og en byggeteknisk ressurs fra Eiendom. Vi opplever at det er få tilpasningssaker fra eldre og at startlån og tilskudd i liten grad benyttes til tilpasning av bolig slik at eldre kan bo hjemme lengre. Dette kan henge sammen med at informasjonen ikke er tilstrekkelig tilgjengelig og tilpasset for målgruppen. Vi ønsker å få til en endring gjennom dette prosjektet.

3.Mål og hensikt

Prosjektets tittel - Førre Var - henspiller på viktigheten av å nå målgruppen 'eldre' med målrettet informasjon før det faktiske behovet for tilpasset bolig oppstår. Ambisjonen vår er å få kontakt med 'eldre' fra de når pensjonistalder og mens de fleste fortsatt har mange friske og bevegelige år foran seg. Mange er ikke kjent med mulighetene for å søke om å tilpasse bolig gjennom Husbanken. Ved å utarbeide god og tilpasset informasjon både digitalt, gjennom trykk som brosjyre materiale, oppslag i lokalavis og informasjon gjennom fysiske møtepunkt, vil vi nå flere. For å gjøre søknadsprosessen og utbedring av boligen lettere vil vi i samarbeid mellom søker, kommunale instanser og det private markedet prøve ut en egen 'tiltakslos'. Målet er at det skal være mulig å gjøre tiltak i boligen i forkant av alderdom og mens gjennomføringsevnen hos søkerne er størst, og etter 'førre var prinsippet'.

En ønsket effekt fra prosjektet å få flere søknader om startlån og tilskudd til tilpasning fra eldre slik flere kan bo hjemme lengre. Dette vil også kunne være med på å redusere presset på enkelte tjenester og det vil også kunne være lettere for kommunen å gi hjemmetjenester når boligen er tilrettelagt.

Eksempler på ulike tilpasninger som kan gjøres er:

- Ombygging eller påbygg for å få tilgjengelig inngangsparti og alle nødvendige rom på ett plant.
- Utvide døråpninger og fjerne terskler.
- Gjøre badet mer tilgjengelig, romslig dusj og plass rundt toalett og servant.
- Forsterke vegger for å montere håndtak, sete eller armstøtte.

Prosjektet vil ha tre hovedelementer:

- 1) **Innsikt og involvering:** I målgruppen og blant ansatte i kommunale tjenester om hva dette underforbruket skyldes. Foreløpig arbeid viser at dette kan skyldes flere forhold som mangelfull/ikke-tilpasset informasjon om Startlån til eldre, skepsis/usikkerhet i den aldrende befolkningen for å oppta ny gjeld sent i sine bo karrierer, komplekse prosesser knyttet til behovsavklaring, anbud og gjennomføring av byggtekniske tiltak som gjør at eldre opplever en høy terskel for å gjennomføre tiltak i eget hjem, mm. Ytterligere innsiktsarbeid skjer via

intervjuer, arrangement av eget dialogseminar for eldre innbyggere og tett samarbeid med kommunalt Eldreråd

- 2) **Informasjonskampanje:** Utvikle en informasjonskampanje til innbyggere+ 67 med formål om å gi tidlig informasjon om muligheter i støtteordninger, oversikt over tilleggsinformasjon og kontaktpersoner i kommunen.
- 3) **Tiltakslos:** Teste ut en ordning med «tiltaks/teknisk los» hvor kommunen engasjerer en eller flere pensjonister med byggeteknisk erfaring og kompetanse som både kan gi støtte, råd og bistå ved behov i oppfølgingen av de enkelte tilpasningsprosjektene.

4. Gjennomføring og samarbeid, hva har Askøy kommune gjort?

Etablert prosjektgruppe

I prosjektperioden har Boligrådgivningsgruppen utgjort prosjektgruppen. Dette er et eksisterende og godt fungerende forum som har etablert struktur og rutiner for rådgivning og saksbehandling i tilpasningssaker i dag. Boligrådgivningsgruppen har faste møter hver 14. dag og består av representanter fra ergo- og fysioterapitjenesten, boligkontor og eiendom(byggeteknisk).

Spørreundersøkelse

I innsiktsfasen ønsket vi å finne ut om hva målgruppen tenkte om boligtilpasning og hvorfor vi opplever at startlån er lite brukt blant eldre. Vi gjennomførte en enkel spørreundersøkelse med rundt 70 deltakere i aldersgruppen 62- 84 år. 85 % av de spurte kjente ikke til startlån, og blant de som hadde hørt om det trodde flere at dette var en ordning for yngre personer. Funnet indikerer at eldre i liten grad vet om eller har et forhold til startlån. Vi fant også ut at rundt 30 % hadde tatt grep om boligsituasjonen sin og flyttet inn i leilighet eller bolig som var tilrettelagt. Få som viste hvor de kunne finne informasjon om boligtilpasning eller hvem de skulle henvende seg til.

Arrangert Workshop

Som en del av formidlingsarbeidet ønsket vi å lage en fysisk brosjyre som vi kunne levere ut til innbyggerne i kommunen. Vi ønsket også å innspill til hvordan vi kunne benytte en tiltakslos og i hvilke kanaler vi skulle markedsføre prosjektet. Vi arrangerte dermed en workshop med prosjektgruppen og inviterte inn representanter fra det lokale eldrerådet i kommunen. Avdeling for tjenesteutvikling stod for fasiliteringen av workshopen. Her jobbet vi i grupper, og lage konkrete forslag til hvordan en brosjyre kunne se ut, hvilke roller tiltakslosen kunne ha, og hvor og hvordan vi skulle nå ut til målgruppen med informasjonen.

Innspillene til brosjyren ble etter workshopen bearbeidet og vi laget en prototype til hvilken form, utseende og innhold brosjyren skulle ha. Vi fikk innspill både internt og eksternt og sendte etter hvert en bestilling til grafisk designer som Askøy kommune har rammeavtale med. Vi har laget en fysisk brosjyre som vi kan fortsette å benytte etter prosjektperioden og som vi kan dele med andre kommuner etter ønske.

Ansatt teknisk los

Prosjektet har hatt som ambisjon å rekruttere en eller flere tiltaks/tekniske loser som har erfaring og kompetanse fra byggenæringen. Losen vil kunne bidra med tett kontakt og oppfølging av konkrete saker og bidra til gjennomføring av nødvendige tiltak slik at kommunen samlet sett oppnår sin målsetning om en mer tilgjengelig og tilrettelagt boligmasse.

I forbindelse med engasjering av tiltakslos har vi undersøkt i nettverk, eldrerådet og har lagt ut informasjon på kommunen hjemmeside og facebook. Vi fikk flere henvendelser og ansatt en pensjonist i en midlertidig stilling på 6 måneder. Losen hadde en bred kompetanse med blant annet utdanning innen tømrerfaget, som prosjektleder og som lærer på videregående skole innen bygg og anleggsteknikk.

5. Formidling, vi har i prosjektperioden drevet med informasjonsarbeid i ulike kanaler.

Brosjyre

Designet, trykket opp, og delt ut over 500 eksemplarer av brosjyren vår ved ulike treffpunkter for seniorer.

Møte med pensjonistforbundet

Vi har blitt invitert inn på et av de årlige møtene med pensjonistforbundet i Askøy kommune. Der vi har vi fått presentere prosjektet vårt og vi fått delt ut informasjonsbrosjyrene som vi har laget.

Lokalaviser

Askøyværingen hadde en artikkel der vi fikk markedsført prosjektet og presentert den tekniske losen som vi engasjerte. Vi har nådd bredt ut til innbyggerne i Askøy kommune om prosjektet og hva vi kan tilby.

Frisklivssentralen

Frisklivssentralen i Askøy kommune arrangerer ukentlige arrangementet «aktiv senior» ved flere lokasjoner i kommunen fra nord til sør. Dette er et veldig populært arrangement der seniorenene får kombinert både trening og kafe. Prosjektet har invitert seg inn flere ganger for å formidle prosjektet og for å komme i kontakt med seniorenene for å høre om ønsker å behov for fremtiden.

Biblioteket/Seniortreff

Vi hadde stand på det lokale biblioteket under et av de faste seniortreffene og kom i prat med mange pensjonister om prosjektet og deres boligsituasjon. I tillegg har vi hatt stand på kjøpesentre der vi har delt ut brosjyrer og snakket med seniorer.

Nettside/Facebook

Vi har lagt ut informasjon om prosjektet på kommunen hjemmeside og facebook. Innleggene har hatt bra respons og blitt delt en rekke ganger i sosiale medier.

Podkast

Askøy kommune har sin egen podkast (Sveip) for Askøy kommune sine innbyggere. Prosjektleder, enhetsleder og teknisk los har vært med å lage en egen episode om prosjektet og temaet. Episoden har også spilt av på Radio Askøy som er Askøy kommune sin lokale radiokanal.

Erfaringsdeling

Askøy kommune har presentert prosjektet og delt resultat og erfaringer til mange av landets kommuner. Vi har holdt innlegg på Husbanken sin årlige søkerkonferanse og deltatt på flere boligkonferanser for kommunene fra nord til sør i regi av Husbanken. Dette til informasjon og inspirasjon til kommuner som planlegger å gjøre tilsvarende.

6. Økonomi

Askøy kommune har fått innvilget et tilskudd på kr. 670.000, - fra Husbanken til prosjektet. Midlene har blitt benyttet til utarbeidelse av informasjonsmateriell og til lønnskostnader i forbindelse med prosjektet.

7. Hva har vi oppnådd

- I prosjektperioden har vi nådd ut med informasjon til mange av seniorene i Askøy kommune om muligheter for å tilpasse egen bolig. Vi har «sådd noen frø» for å gjøre askøyværingene mer beviste om sin egen boligfremtid og være «føre var».
- Vi har utarbeidet brosjyre og annet materiell som kan benyttes til informasjonsarbeid i fremtiden.
- Vi har implementert en metode for å arbeide med å tilpasse boliger til eldre i Askøy kommune.
- Vi har gjort startlån bedre kjent for eldre i Askøy kommune.
- Vi har delt informasjonsarbeid med nettverkskommuner slik at de kan benytte dette i fremtidig boligtilpasningsarbeid.
- Teknisk los har vært på befaringer og gitt konkrete råd/veiledning om boligtilpasning.

8. utfordringer og erfaringer

Gjennom prosjektet har vi nådd ut til mange av seniorene i kommunen med informasjon om startlån, tilskudd, enkle grep man kan gjøre i egen bolig, og tilbud om en gratis befaring fra teknisk los.

Vi ser likevel at de fleste velger å avvente situasjonen og ikke tar kontakt umiddelbart. Noen har allerede tatt grep, men mange er fremtidsoptimister og ønsker ikke å gjøre grep på nåværende tidspunkt. I tillegg er det mange som er skeptiske til å ta opp boliglån seint i boligkarrieren sin. Dette stemmer godt med de erfaringene vi gjorde oss i innsiktsfasen. Vi lever i en dyrtid og folk er ekstra varsomme med hva de bruker penger på.

En tilbakemelding vi fikk flere ganger var at seniorene trodde at startlån var for yngre personer. Vi tenker at Husbanken bør evaluere navnet på «startlån» nå som det skal satses mer på lån til «vanskeligstilte eldre» Kanskje kunne man differensiert og hatt et annet navn på lån til aldersgruppen 67 pluss?

Vi ser vi også at mange tenker at det er stat og kommune sitt ansvar for å tilpasse og tilrettelegge boligene for alderdommen. At det først og fremst huseier og innbygger sitt ansvar er noe vi har forsøkt å formidle gjennom prosjektperioden.

Videre tenker vi også at dette er en modningsprosess og at vi kommer til å se en større effekt av prosjektet på lengre sikt. For fremtiden tenker vi at det kan være lurt å øremerke tilskuddsmidler til denne målgruppen. En delfinansiering av tilpasningene tror vi vil føre til mye større måloppnåelse. Dette kan være vanskelig å få til i en krevende kommuneøkonomi, men kan få store samfunnsøkonomiske besparelser på sikt. Vi ser også at dette er noe som diskuteres i det politiske miljøet, og er spent på eventuelle virkemidler som kan komme nasjonalt.

Uansett har vi tro på at prosjektet og måten å jobbe på vil føre til at flere vil se på sin egen boligsituasjon og gjøre tiltak.

En utfordring er også å få samarbeidspartnere i kommunene til å prioritere tid til prosjektet i en hektisk hverdag. En enda tydeligere forventningsavklaring er noe vi tar med oss som en erfaring til seinere prosjekter.

9. Egenvurdering og veien videre

Prosjektperioden er nå over, men vi har gjort oss nyttige erfaringer som vi vil ta med oss inn i det videre arbeidet. Vi har også utarbeidet informasjonsmateriell som vi kan bruke videre for å markedsføre startlån og tilskudd til tilpasning av boliger for eldre. Teamet vil bli enda mer aktuelt i årene som kommer, med bakgrunn i demografiutviklingen. Resultatene og erfaringene er delt med andre kommuner og vi ser at det er stor interesse for prosjektet.

Vi hadde håpet på større interesse for bruk av «teknisk los» og søknader om startlån og tilskudd, men hadde også tatt høyde for at dette kunne ta tid.

Erfaringen til nå viser innbyggerne er avventende med å ta grep og være «Før var» Vi tror at dette er en modningsprosess og at det kombinert med tilskuddsmidler vil være et stort potensial for øke bruken av startlån og tilskudd til dette formålet. Vi er sikre på at vi har gjort startlån bedre kjente blant eldre, og at dette på sikt vil føre til flere søknader. Vi har nå forlenget engasjementet med teknisk los og har planlagt å stille opp på flere arrangementer for å markedsføre prosjektet videre. Det er viktig at vi som samfunn forbereder oss godt for fremtiden og de boligutfordringene vi vil møte.

Magne Vangsnes

Prosjektleder «Føre var»

